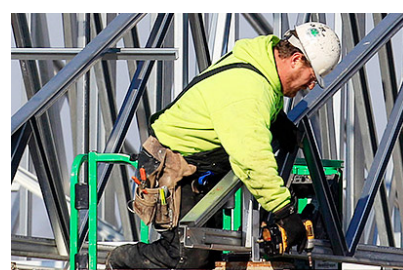

Budget 2020 Plan 2021-2022

Trygghet • Valfrihet • Ansvar

Region Västmanland - plan och budget 2020-2022.

Förslag från M och KD till regionfullmäktige 2019-06-18.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	3
2. Ekonomi i balans (EIB).....	5
3. Målområde ”Nöjda invånare i en attraktiv region”.....	6
3.1 Regionalt ledarskap - att dra åt samma håll.....	6
3.2 Näringsklimat och fler i arbete.....	6
3.3 Turism och besöksnäring.....	7
3.4 En trygg och modern kollektivtrafik.....	8
3.5 Stärkt och mer fokuserat miljöarbete.....	9
4. Målområde ”En god och jämlik hälsa 2020”.....	10
4.1 Hälsoläget hos invånarna.....	10
4.2 Ojämlig hälsa inom länet och mellan kvinnor och män.....	10
4.3 Ungas psykiska hälsa.....	11
4.4 Mindre krångel och regelverk för en jämlik primärvård.....	11
4.5 Patienter ska vara med och utveckla vården.....	11
5. Målområde ”En effektiv verksamhet av god kvalitet”.....	12
5.1 Vård att lita på.....	12
5.2 Vårdens mångbesökare.....	12
5.3 Vård på rätt nivå och närmare hemmet.....	13
5.4 Omställning för att klara hållbarhet och framtidens vård.....	13
5.5 Våra bolag och gemensamma verksamheter.....	14
6. Målområde ”Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare”.....	15
6.1 Nuläge.....	15
6.2 Kompetensförsörjning.....	15
6.3 Karriärmöjligheter inom vården.....	15
6.4 Minska beroendet av hyrpersonal.....	15
6.5 Hot och våld.....	16
6.6 Sjukfrånvaro och arbetsmiljö.....	16
6.7 Rätt kompetens på rätt plats.....	16
6.8 Nöjd uppdragstagarindex.....	16
7. Målområde ”En stark och uthållig ekonomi”.....	17
7.1 Skatter.....	17
7.2 Kostnadsutveckling.....	17
7.3 Investeringsbudget.....	19
7.4 Lån.....	19
8. Resultatbudget.....	20
9. Ramar.....	21
10. Specifikation av anslaget till regionstyrelsens förfogande.....	22
11. Beslutsförslag - attsatser.....	23

1. Inledning

Region Västmanland brottas med stora och många problem.

Efter valet tillträdde ett minoritetsstyre bestående av Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna. Redan tidigt stod det klart de tre partierna inte hade någon gemensam agenda eller samsyn vad gällde hur regionen ska styras. Deras politiska plattform som de själva beskrev den var mer att betrakta som ett skelett som skulle byggas på över tid. Nu, efter sju månader kan alla konstatera att det fortfarande bara är fråga om ett skelett. Minoritetsstyret saknar förslag och åtgärder för att hantera regionens långsiktiga problem och utveckla dess möjligheter.

Det förslag för perioden 2020-2022 som minoritetsstyret nu lägger fram bekräftar bilden av politisk ledning som inte vill och inte kan, styra och leda en region. Deras "budget och plan" omfattar åtta sidor med några korta beskrivningar som utmynnar i ett förslag till beslut som innebär att verksamheterna åläggs kostnadsreduceringar under planperioden 2020-2022 på 274 449 000 kronor. Utan att i någon annan del lämna anvisningar och förslag hur detta ska gå till.

Budget och plan tas av regionen i juni. Det är vår ambition att så även ska ske i år. Vi redovisar en serie av åtgärder och förslag som påverkar regionens alla verksamheter eftersom vi anser att ett öppet och transparent arbete med regionens ekonomi är en viktig del för att nå framgång i arbetet.

I kraft av sin majoritet i regionstyrelsen är det Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet som bestämmer hur beredningsprocessen av ärendet genomförs och vad regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta.

Moderaterna och Kristdemokraterna har vid flera tillfällen lyft problemen med regionens strukturella och ekonomiska problem och efterlyst åtgärder. Vi har varnat för att kostnadsutvecklingen och det underliggande kostnadstrycket är högt och kommer att leda till problem. Kösituationen, med cirka 3000 västmanlänningar väntande på vård, 200 miljoner kronor i hyrpersonalkostnader, brist på effektiviseringsvinster, Västmanlandssjukhus underskott på 329 miljoner kronor och den utmaning som det innebär att regionen under en tioårsperiod ska investera miljarder i tre nya sjukhus framstår för alla inblandade som att regionen står inför stora utmaningar. Situationen är nu akut.

I en inte alltför avlägsen framtiden riskerar regionen samtidigt att gå miste om 200 miljoner kronor från det kommunala utjämnningssystemet om det statliga utredningsförslaget blir verklighet. Regionens ska investera över 14 miljarder kronor fram till 2032 i nya och renoverade lokaler. Investeringar i nya sjukhusbyggnader leder till ökade driftkostnader så snart de är färdiga med mellan 500 – 700 miljoner kronor per år.

Den demografiska utvecklingen under de närmaste tio åren visar att gruppen äldre/äldre (över 80-år) kommer att öka kraftigt (+47%). Åldersgruppen unga ökar även den starkt under perioden samtidigt som antalet personer i arbetsför ålder ökar med fem procent. Det innebär att allt färre ska försörja allt fler. Samtidigt kan konstateras att alla beräkningar visar att rekryteringsproblemen till vården kvarstår. Skatteintäkterna utvecklas i en lägre takt än kostnadsutvecklingen.

Hälsoläget i länet visar på betydande problem. Hälsoläget i Västmanland är sämre än i riket. Andelen unga med psykiska problem ökar. Andelen överviktiga/feta ökar. Andelen av befolkningen i länet med åldersrelaterade sjukdomar kommer som en följd av den demografiska utvecklingen att öka. "Folksjukdomar" som "diabetes och allergier ökar.

Regionen kan trots alla problem glädja sig åt att flera verksamhetsresultat lyfts fram som goda exempel i ett nationellt perspektiv. Under 2018 och 2019 rankades Västmanlands sjukhus bland de tio bästa sjukhusen i klassen "bästa medelstora sjukhus". Ortopedkliniken är nominerad till guldskalpellen. Patientförningarnas Tarmcancerpris tilldelades medarbetare på kirurgkliniken. Medicinkliniken i Köping har fått omnämnde för "God Strokevård" av kvalitetsregistret Riksstroke.

Tyvärr tvingas vi konstatera vad gäller "Vårdgaranti besök 2018" var det bara 79,5% av patienterna som fick besök inom stipulerade tidsram. Regionens värde är två procentenheter sämre än rikets resultat. Vad gäller "Vårdgaranti Åtgärder" var resultat att 67,8 procent fick vård i tid. Regionens resultat var fyra procentenheter sämre än rikets resultat.

Inom en rad områden har regionen en bra och väl fungerande verksamhet. Det är något att glädjas över. Inom andra områden behöver regionen arbete med ett strukturerat förbättringsarbete som har som syfte att västmanlänningarna ska vara nöjda med den kvalitet som regionen erbjuder. Det är ett omfattande och stort uppdrag.

Regionen genomför under planperioden omfattande investeringar i en förbättrad kollektivtrafik vilket naturligtvis påverkar de ekonomiska förutsättningarna. De är samtidigt en förutsättning för att utveckla pendlingsmöjligheterna och öka attraktionskraften för Västmanland som ett län att verka och bo i.

Regionen har nu ansvar för näringslivsutvecklingen. I den ingår att vara stödja nyföretagande och aktivt bidra till att nya företag startas såväl inom de egna verksamhetsområdena som andras.

Kultur är ett sammanhållande kitt och har betydelse i folkhälsoarbetet. Regionens kulturinstitutioner måste vara beredda att möta en utveckling i form av nya finansierings- och driftlösningar, digitala utmaningar och samtidigt svara för det breda uppdrag som de har. Vi kommer att vid novembersammanträdet redovisa förslag inom kulturområdet.

Västerås 28 maj 2019

För respektive partigrupp

Tomas Högström (M)

Malin Gabrielsson (KD)

2. Ekonomi i balans (EIB)

Bristen på politiskt ledarskap från minoritetsstyret i regionen, enligt vår mening, leder till att personal och stab sett sig tvungen att lägga fram förslaget om Ekonomi i Balans. Från vår sida var det en önskvärd och angelägen åtgärd. Processen har inneburit att regionens verksamheter har haft till uppgift att lägga fram kostnadsreduceringsförslag uppgående till 400 miljoner kronor över perioden 2019 - 2022. 100 miljoner kronor avsåg Västmanlands sjukhus enligt tidigare förvaltningsförslag och gäller för 2019. Verksamheterna har haft att utgå från att kostnadsreduceringsförslagen skulle motsvara tre procent. Resultatet av fördelningen och arbetet framgår av nedanstående tabell. Därutöver finns förslag som berör regionstyrelsens anslag.

I vår budget- och planförslag är ramarna generellt reducerade över perioden 2020 -2022 med totalt 274 449 000 kronor utifrån förslagen i EIB. Vissa av förslagen kommenterar vi i särskild ordning i årets budget och plan, eftersom det är viktigt att stab och personal redan tidigt får signaler om vad som är möjligt eller omöjligt av alla de förslag som redovisas. Tid har funnits för politiken att behandla många av förslagen men minoritetsstyret i regionen har under beredningsprocessen gjort klart att de för sin del inte har varit beredda att ta ställning till förslagen eftersom de inte ansett sig ha haft möjlighet och tid att hantera de olika delförslagen. Den lösning de valt innebär att ramarna fastställs och att förslagen i EIB processas under hösten 2019 och slutliga beslut tas vid regionfullmäktiges novembersammanträde.

Det är en klen ursäkt som visar att Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet misslyckats med sitt uppdrag att styra och leda Region Västmanland. Verksamheterna har levererat sin del av uppdraget i att ta fram förslag på åtgärder i tid, men minoritetsstyret anser det vara för svårt för att klara sin del av uppdraget. Varje fördröjning av beslut vad gäller "Ekonomi i Balans" innebär att effekter motsvarande flera miljoner kronor uteblir under 2020.

Enligt vår mening räcker det inte enbart med kostnadsreduceringar i form av effektiviseringar, lika angeläget är att se över driftformer, ledningsstrukturer, köp och säljverksamheten inom vården samt avgiftsnivåer. Vi har valt som övergripande strategi att avvisa alla förslag som riskerar leda till ökade vårdköer inklusive akutsjukvård. Vi ställer oss också tveksamma inför neddragningar inom primärvården då primärvården ur ett nationellt perspektiv ska byggas ut för att avlasta specialistvården, dock behöver alla verksamheter effektiviseras.

Moderaterna och Kristdemokraterna kommer i sin prövning att bejaka och förkasta förslag som redovisas i arbetsmaterialet. I händelse av att vi avvisar något förslag är det vår avsikt att redovisa egna förslag vid behandlingen av förslagen i november. Vi reserverar även särskilda medel under regionstyrelsens anslag för oförutsett. Av materialet framgår att det till stora delar är fråga om förslag som hanteras på tjänstemannanivå. Den del av förslagen som anses behöva politiska beslut för att genomföras redovisas till 130 937 miljoner kronor. Det är en uppfattning som vi till vissa delar inte är beredda att instämma i.

Förvaltningarna har redovisat åtgärder som innebär att ramreducering är möjlig. Några exempel:

- A) Åtgärderna som föreslås är lageroptimering och arbete med inköpsvolymen som ska ge lägre inköpskostnader samt ändrade regler vad gäller tilldelning.
- B) Ökat inslag av digitalisering, ej tillsättande av vakanta tjänster samt upphöra med viss service.
- C) Generell ramreducering, till exempel vad gäller den politiska verksamheten och Regionkontoret.

Noterbart är att när vi i tidigare budgetar föreslagit en remreducering avseende Regionkontoret på 20 miljoner kronor har det ansetts omöjligt. Slutsatsen kan bara vara en "Sent skall syndaren vakna".

- D) Förslagen bygger på effektivisering av verksamheten och minskat behov av köpta tjänster.
- E) Införandet av ny teknik och nya metoder som ska vara mer rationella, ej tillsättande av vakanta tjänster och att utvecklingstakten i vissa projekt/uppgifter dras ner samt att anslagsposter inte fullt ut räknas upp med LPIK.
- F) Rivningsprojekt tidigareläggs, minskade driftkostnader, sänkta ambitionsnivåer, effektivare användandet av tjänster och flöden samt indragning av vakanta tjänster.
- G) Effektiviseringsvinster görs i och med arbetet "struktur nära vård", införande av digitala arbets hjälpmedel, nya tjänsteformer, sänkta sjuktal, samordning av vårdplatser och minskad sjukfrånvaro.

I vårt budgetförslag redovisar vi under avsnittet "En hållbar ekonomi" ytterligare förslag och kommentarer med anledning av effekterna av förslagen i Ekonomi i Balans.

3. Målområde ”Nöjda invånare i en attraktiv region”

3.1 Regionalt ledarskap - att dra åt samma håll

Region Västmanland har sedan 2017 det regionala utvecklingsansvaret. Det senaste halvåret har stort fokus legat på att ta fram den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Den första med Region Västmanland i förarsätet. Att inneha det regionala ansvaret innebär att visa tydligt ledarskap, att ha en idé om vart Västmanland är på väg och också kraft att driva länet i den riktningen. Men inte ensam. Utvecklingen kan bara bli verklighet om den sker i äkta samverkan med alla Västmanlands tio kommuner, länsstyrelsen, statliga myndigheter, idéburen sektor, branschorganisationer och inte minst tillsammans med näringslivet.

Det är särskilt viktigt för Region Västmanland att agera tillsammans med kommunerna vad gäller hälso- och sjukvårdsfrågor, kultur, kompetensförsörjning, fysisk planering, klimatomställning, trafikförsörjning och näringslivsutveckling.

Syftet är att uppmuntra fler företag att etablera sig i vår region. Vi vill också förstärka arbetet med regelförenklningar och ett bättre företagsklimat samt stärka attraktionskraften generellt.

Två områden vill vi särskilt lyfta fram där rejäla steg framåt behöver tas tillsammans med länets kommuner. Det handlar om barn och ungas psykiska ohälsa, där trenden behöver brytas. Det andra området är omställningen till mer digitala lösningar, en möjlighet men som samtidigt innebär stora investeringar.

Att Region Västmanland utreder och kartlägger kostnader och konsekvenser för att öppna sjukvårdens journalsystem för samtliga kommuner i länet skulle ha betydelse för båda dessa två områden, då elevhälsan och sjukvården idag inte kan kommunicera inom samma journalsystem utan tvingas använda fax och pappersbrev. Det är positivt att Västerås äldreomsorg är på väg att gå över till samma journalsystem som regionen har. Det är viktigt att kartlägga införandet och effekter för att motivera fler kommuner att gå över till detta journalsystem.

Samverkan med civilsamhället är oerhört centralt och där vill vi se en regional överenskommelse mellan Region Västmanland och aktörer för att skapa bättre förutsättningar.

Region Västmanland har en bred palett av engagemang när det gäller externa organisationer som på olika sätt arbetar med regional utveckling. Det är en god ambition men upplevelsen är att den breda ansatsen kräver mer omsorg från regionens sida än vad vi i dagsläget klarar av.

Region Västmanland är en också stor bidragsgivare. Årligen delas det ut bidrag av stora summor från flera av regionens verksamheter, utan någon större samordning. Därför måste en översyn göras med syfte att bättre samordning, vi vill även se bättre redovisning av resultat och effekter av insatserna. Västmanland behöver mer spets

och mer effekt.

3.2 Näringsklimat och fler i arbete

Ett framgångsrikt näringsliv innebär bland annat fler arbetstillfällen som lockar människor att flytta till Västmanland. Det innebär ökade skatteintäkter för regionen. Det är kontraproduktivt att driva en utveckling som innebär sämre förutsättningar för företagande inom till exempel vårdsektorn.

Västmanland är idag tyvärr ett U-län när det gäller företagande och vi har de senaste åren innehaft bottenplaceringar när det gäller exempelvis nyföretagande och kvinnors företagande. Vi har också högre arbetslöshet än snittet i landet. Det ger direkt effekt på bland annat skatteunderlag, hälsa, social inkludering och integration.

Vi ser ett behov av att man utifrån RUS går vidare och tar fram mätbara mål för näringslivsutveckling samt tillväxt i Västmanland.

Varje år upphandlar regionen varor och tjänster för miljoner kronor. Att upphandla innovativt och med regional förankring stärker det regionala näringslivet. Vi vill att regionen ska möjliggöra för fler små och medelstora företag att lämna anbud vid upphandlingarna.

Näringslivet kommer också att kunna leverera många lösningar på offentlig sektors utmaningar, exempelvis inom vård och omsorg. Företagande är en viktig del i att lösa våra hållbarhetsutmaningar inte minst genom innovation och sektorsövergripande samarbeten.

Regionen är med sina ca 8000 anställda en av länets största arbetsgivare och samtidigt stor beställare av varor och tjänster vilket är av stor betydelse för näringslivet i och omkring Västmanland. Hur Region Västmanland agerar har betydelse för att skapa goda förutsättningar för näringslivet i länet.

Tyvärr kan vi se en utveckling de senaste åren att istället för att öppna upp och skapa bra förutsättningar för andra verksamhetsformer än offentlig drift har utvecklingen gått i motsatt riktning.

Moderaterna och Kristdemokraterna förslår att regionen genom att utöka möjligheterna till vårdval inom vissa verksamhetsområden ger möjlighet för inte minst kvinnor i vården att starta företag.

Tillsammans med Västmanlands kommuner och nationella myndigheter har vi förutsättningar för att skapa ett bra företagsklimat. Genom att optimera de regionala stödsystemen utifrån näringslivets behov och möjligheter samt att göra det enkelt för företagen att hitta rätt i systemet skapas förutsättningar för små- och medelstora företag att växa. Exempelvis måste vi säkerställa att forsknings- och innovationsrådet har långsiktig finansiering så att den samverkanslösning som idag finns kan fortsätta och utvecklas ytterligare.

Tillgången på elkraft seglar upp som en avgörande faktor för regioners möjligheter för tillväxt och utveckling. Svenska Kraftnät pekar ut Mälardalsregionen som ett av två områden i Sverige där situationen är som mest ansträngd. Det innebär att Västmanland ligger på eller nära taket för vad infrastrukturen tillåter. Vår region är mycket attraktiv för nyetableringar som kräver att det finns möjlighet att öka användningen av el, finns inte den möjligheten riskerar vi att gå miste om arbetstillfällen och möjlighet till utveckling. Men även för Region Västmanlands egna verksamheter är det viktigt med stabil och pålitlig elförsörjning. Vi står inför investering i ett nytt sjukhus, vi står inför utveckling av kollektivtrafiken med eldrivna fordon.

Kraftförsörjningen och tillgången på el är något som regionen noga måste bevaka och vidta åtgärder för att säkerställa att infrastruktur och leverans håller måttet för utvecklingen av den egna verksamheten såväl som hela regionens utveckling och tillväxt. Därutöver är det viktigt att Region Västmanland i samband med fastighetsinvesteringar gör kloka val som inte leder till onödigt hög elförbrukning.

3.3 Turism och besöksnäring

Region Västmanlands attraktivitet påverkar in- och utflyttning, invånarnas självbild, företagsetablering och besöksnäringens möjligheter. Att verka för en växande besöksnäring är strategiskt angeläget för den samlade regionala utvecklingen.

Konkurrensen om nationell och internationell uppmärksamhet är stark. Besök- och upplevelseerbjudande av olika slag är det som lockar många människor att besöka en region, en stad eller en speciell plats. Antalet besökare i Västmanlands län ökar.

Västmanland är mycket rikt på vacker natur, intressant historia – inte minst spännande industrihistoria, kreativa entreprenörer och perfekt geografiskt läge. Ändå är Västmanland ett outforskat område för många. Regionen har ett stort ansvar att utveckla turismen som näring. Det ska ske i samarbete med näringslivet, det lokala samhället och tillsammans med kommuner och institutioner.

Västmanland har bra förutsättningar för att bli en mat- och dryckesregion och besöksnäringen spelar stor roll för tillväxten i regionen. En viktig del av dagens och morgondagens arbetsmarknad finns inom dessa

sektorer. Därför bör Västmanlands potential att bli en mat- och dryckesregion stärkas. Vi ställer oss exempelvis positiva till evenemang i länet där mat kombineras med kultur.

Även regionens kostverksamhet bör förstärkas inom områdena innovation, säsongs- och närproducerat.

Ett annat exempel på åtgärder som har betydelse för att utveckla Västmanland som besöksmål är att ge Kollektivtrafikmyndigheten i uppdrag att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för turister och sällanåkare. Det kan handla om att översätta information på flera språk, att namnge hållplatser utifrån turistattraktioner eller erbjuda olika biljettyper.

Förslag till beslut:

- att tillskapa en regional överenskommelse med civilsamhället
- att se över alla regionala bidrag och medlemskap i externa organisationer
- att möjligheterna till vårdval utökas inom vissa verksamhetsområden
- att ytterligare steg tas för att kunna erbjuda Västmanlands kommuner att ansluta sig till regionens journalsystem
- att Region Västmanland tar fram mätbara mål för näringslivsutveckling samt tillväxt i Västmanland
- att regionen i större omfattning använder sig av innovativa upphandlingar
- att införa utmaningsrätt i regionen
- att regionen ska möjliggöra för fler små och medelstora företag att lämna anbud vid upphandlingar
- att ge Kollektivtrafikmyndigheten i uppdrag att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för turister och sällan-åkare.

3.4 En trygg och modern kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är en central del att utveckla för att länet ska bli framgångsrikt. Cykel, bil och kollektivtrafik ska vara lätt att kombinera på det sätt som passar resenären. Målet är att fler ska kunna jobba, bo och leva var de vill. Ha möjlighet att resa. Det gör det mer attraktivt att bo i Västmanland och det ökar jobbmöjligheter.

Bussar och tåg ska vara punktliga och resandet vara tryggt. Vi accepterar inte de förseningar vi ser i kollektivtrafiken i dag. Den som väljer att åka kollektivt ska veta att hen kommer fram på utsatt tid. För att underlätta detta krävs bland annat smartare trafiklösningar och bättre underhåll på vägar och järnvägar. Driften ska vara pålitlig. Alla som reser eller jobbar i kollektivtrafiken ska kunna känna sig trygga.

Elbussar finns på många platser i Sverige. I Västmanland får vi dessvärre vänta några år ytterligare innan den första elektrifierade linjen blir verklighet. Det är en brist och visar på att kollektivtrafiken i Västmanland inte alltid är med i sin samtid. Vår kollektivtrafik måste vara relevant och möta de krav som resenärer, klimat och samhälle ställer.

Självkörande fordon testas på flera platser nu i vanlig trafik, appar och andra digitala tjänster växer fram i snabb takt för att knyta ihop resslag och göra hela resan enklare. För Västmanlands del måste vi vara rustade för att möta den utvecklingen. Därför vill vi ansöka om pilotprojekt kring autonom kollektivtrafik i Västmanland.

En omvärld i förändring sätter kollektivtrafiken i en ny kontext. Genom delningsekonomi, innovationer och digitalisering öppnas därtill nya möjligheter för kollektivtrafiken. Resandet förändras och inom kollektivtrafikbranschen syns ett allt större fokus på kombinerad mobilitet. Det innebär att den traditionella kollektivtrafiken ges möjlighet att utvecklas med nya lösningar och nya gränssnitt mot andra aktörer.

Därför ger vi kollektivtrafiknämnden i uppdrag att ta fram förslag på hur Region Västmanland kan bidra till utvecklingen av smarta kombinerade mobilitetslösningar i vår region som tillgodoser behov av resande från dörr till dörr.

Vi ger också i uppdrag att ta fram förslag på hur kollektivtrafiken kan utvecklas för att stärka den regionala arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för tillväxt på bästa sätt samtidigt som självfinansieringsgraden inte ska minska.

Kollektivtrafikförvaltningen besitter en enorm kompetens inom alla delar av infrastruktur och kollektivtrafik. För att alla länets kommuner på ett enklare sätt ska kunna ta del av detta vill vi undersöka möjligheterna att inrätta ett Kompetenscenter för kollektivtrafik.

Tryggheten på hållplatser, vid stationsområden och ombord på länets bussar och tåg är viktig. Otryggheten påverkar människors resande och val av färdmedel. Statistiken visar att alltför många resenärer känner sig otrygga när de reser ensamma i kollektivtrafiken under kvällar och nätter. Särskilt utmärkande är att kvinnor känner sig mer otrygga än män.

Otrygga miljöer eller kriminalitet får inte vara en avgörande fråga kring valet av resa. Personer som betar sig olämpligt ska kunna avvisas och ordningsvakter tillkallas vid behov. Vi vill se mer kameraövervakning av stationsområden och hållplatser.

Samverkan måste ske med fastighetsägare och kommuner för att utkräva tryggare miljöer i anslutning till stationer och hållplatser, exempelvis avseende belysning, god sikt och snöröjning. Vi vill också se ett försök med flexibla nattstopp i busstrafiken.

Västerås är ett nav i Västmanland som många reser till och från. Vägnätet är i vissa delar överbelastat och det är trångt i de centrala delarna. För att minska vägtrafiken behövs fler knutpunkter där det är möjligt att byta från bil och cykel till kollektivtrafik kombinerat med infartsparkeringar.

Vi ställer inte utbyggd kollektivtrafik mot nya vägar – utan vet att bägge behövs för att människors vardag ska fungera i ett växande Västmanland. Kollektivtrafiken ska vara modern, i tid och trygg.

Förslag till beslut:

- att öka möjligheterna till kameraövervakning i och runt stationsmiljöer i kollektivtrafiken
- att ansöka om pilotprojekt för autonom kollektivtrafik i Västmanland
- att införa en felrapporteringstjänst, exempelvis app, som gör det enklare att rapportera avvikelser inom den särskilda kollektivtrafiken
- att ge kollektivtrafiknämnden i uppdrag att ta fram förslag på hur Region Västmanland kan bidra till utvecklingen av smarta kombinerade mobilitetslösningar
- att ge kollektivtrafiknämnden i uppdrag att ta fram förslag på hur kollektivtrafiken kan utvecklas för att stärka den regionala arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för tillväxt samtidigt som självfinansieringsgraden inte ska minska.
- att undersöka möjligheterna att inrätta ett kompetenscenter för kollektivtrafik
- att införa flexibla nattstopp

3.5 Stärkt och mer fokuserat miljöarbete

Region Västmanland arbetar målmedvetet med att minska miljöpåverkan med miljöprogrammet för perioden 2018 - 2022 som utgångspunkt. Det är bra att miljöprogrammet ska göras om till ett hållbarhetsprogram för att mer offensivt ta sig an miljö- och klimatfrågorna med ett större angreppssätt.

Med verksamhet i hela länet och en av de största arbetsgivarna är Region Västmanland en viktig aktör för att ställa om till ett mer hållbart och klimatsmart samhälle. Moderaterna och Kristdemokraterna vill se att hållbarhet genomsyrar hela Region Västmanlands verksamhet på ett tydligt sätt. Via exempelvis upphandlingar, kapitalförvaltning och genom att utlysa särskilda fokusområden kan Region Västmanland även påverka hållbarhetsfrågorna utanför den egna verksamheten.

Då Västmanland inte lyckats nå flera av miljömålen med koppling till vatten föreslår vi att ett vatten bör bli ett särskilt fokusområde som genomsyrar hela verksamheten, allt från medarbetares och patienters förbrukning till hur regionala medel fördelas och kapitalförvaltning.

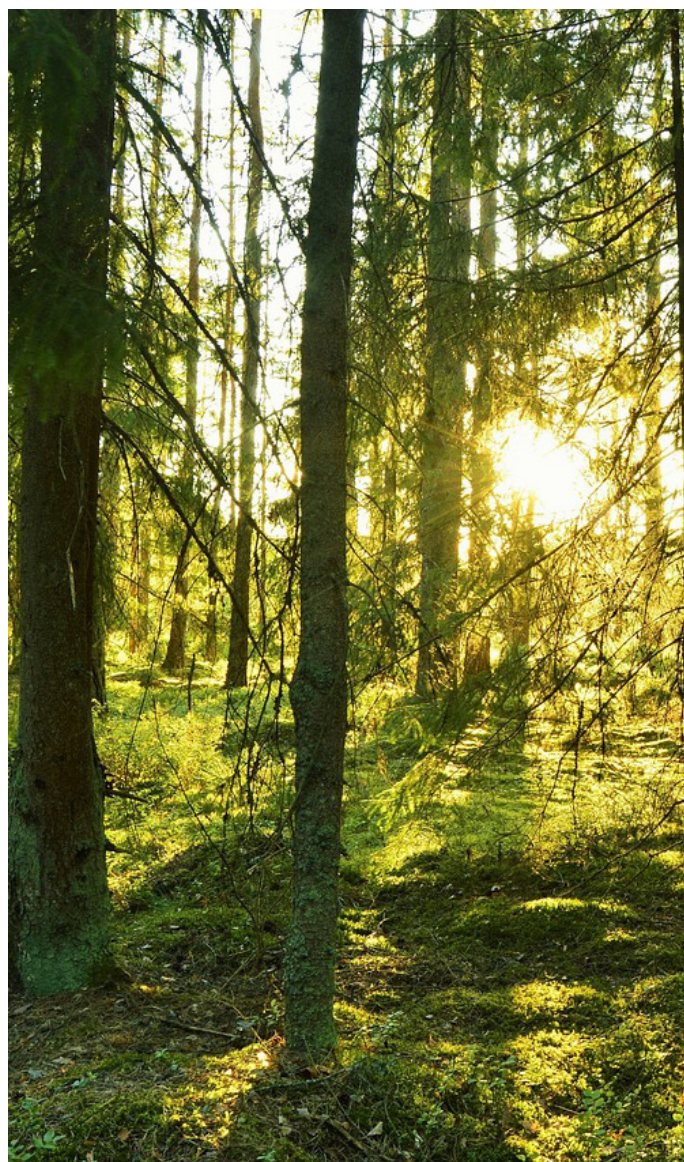
Vi anser att klimatfrågan ska innehålla mer av rejäla grepp och mindre av åtgärder som snarare skapar ökade administrativa kostnader och irritation liknande klimatkompensation.

Antibiotika och många andra läkemedel kan ha och har en negativ påverkan på såväl vår miljö som vår hälsa. Förskrivningen av antibiotika måste fortsatt minska. Destruktionen av läkemedel behöver förbättras för att minska utsläpp i våra vattendrag.

Stort fokus bör också läggas på att åstadkomma sjukvårdsbyggnader med så låg belastning som möjligt på miljön.

Förslag till beslut:

- att miljökrav ställs i alla upphandlingar
- att utlysa vatten som särskilt fokusområde
- att avsluta åtgärd klimatkompensation
- att analysera hur miljöbelastning kan minska via goda materialval och lösningar i kommande sjukvårdsbyggnader
- att en miljon kronor anslås i budgeten för miljöåtgärder

4. Målområde ”En god och jämlik hälsa 2020”

4.1 Hälsoläget hos invånarna

Folkhälsoarbete syftar till att genom generella insatser främja hälsa och förebygga fysisk, psykisk och social ohälsa. Regionens arbete med folkhälsa sker både på en övergripande nivå och genom olika verksamheter som följer hälsoutvecklingen, forskar och utarbetar nya arbetssätt och samverkar med andra organisationer för att positivt påverka livssituationen för länets invånare.

Det finns en lång tradition av generella och allmänna hälsoundersökningar i Sverige vilket ökar jämlikheten i hälsa - exempelvis vaccinationsprogram, elevhälsa, aortascree-ning, gynekologiskt cellprov och mammografi. Därtill erbjuds sedan några år tillbaka i Västmanland hälsosamtal för alla 50-åringar.

Det finns olika vägval att göra hur kommande satsningar ska riktas - antingen mot specifika grupper eller generellt. Här är evidens och hälsoekonomiska beräkningar viktiga att ta med i underlag för beslut liksom de specifika utmaningar som finns när det gäller just Västmanland.

Civilsamhället och studieförbunden ska vara naturliga samverkanspartner och ses som en resurs i folkhälsoarbetet, inte minst när det gäller att ge barn och unga bättre förutsättningar till såväl fysisk som psykisk hälsa. Idrottsrörelsen erbjuder redan idag möjlighet till en aktiv fritid för barn och unga, men mer arbete och resurser krävs för att vända trenden med övervikt, sömnproblem och stil-lasittande.

4.2 Ojämlig hälsa inom länet och mellan

kvinnor och män

Hälsoutvecklingen i Sverige är generellt sett god, men det finns stora sociala och regionala skillnader. Det finns även skillnader mellan länets kommuner i hur man upplever sin hälsa.

Trygghet och tillgång till arbete är tillsammans med levnadsvanor i form av kost och motion faktorer som tydligt påverkar hälsan. Samtidigt som det finns tydliga skillnader har hälsoläget totalt varit oförändrat för länet.

Övervikt är ett växande folkhälsoproblem. Med nuvarande befolkningsutveckling innebär en ökning av antalet personer med kraftig övervikt i länet från cirka 39 000 år 2017 till cirka 47 800 år 2025, och över 50 600 år 2030.

Levnadsvanor såsom rökning, riskfylld alkoholkonsumtion, ohälsosamma matvanor och fysisk inaktivitet beräknas bidra till en femtedel av den samlade sjukdoms-bördan. En tredjedel av vuxna i Västmanland rör sig för lite på sin fritid. Ofrivillig ensamhet och mobbning är växande problem.

Hbtq-personer är en högriskgrupp vad gäller psykisk ohälsa och självmord. Unga hbtq-personer mår ofta sämre än andra och löper större risk att drabbas av kränkande särbehandling. Ingen ska mötas av ett bristande

bemötande i Region Västmanlands verksamheter på grund av sin sexuella läggning.

Västmanland har en lägre utbildningsnivå än riket i övrigt. Personer med låg utbildning har i de flesta avseenden sämst hälsa och skillnaderna i dödlighet mellan grupper med olika utbildningsbakgrund har ökat. Regionen måste utarbeta en långsiktig handlingsplan för att bättre kunna hantera den demografiska utvecklingen och framtidens vårdbehov. Statens folkhälsoinstitut har tagit fram fyra framgångsfaktorer som främjar äldres folkhälsa.

Dessa är: social gemenskap och stöd, meningsfullhet, fysisk aktivitet samt goda matvanor. Region Västmanland ska sträva efter att arbeta aktivt med dessa fyra hörnstenar i samverkan med länets kommuner.

Hälsan i länet är ojämlig mellan män och kvinnor. Män har en bättre hälsa. Såväl psykiska som fysiska besvär är vanligare hos kvinnor. Kvinnor gör även mer av arbetet hemma i hushållen och har därtill oftare anställningar inom det offentliga. Eftersom arbetslivet och arbets-situationen har en stor inverkan på människors hälsa kan främjandet av kvinnors företagande även ses som en viktig hälsoaspekt. Ett företagsklimat som aktivt främjar etableringar av företag inom vård- och omsorgssektorn kan därmed inte bara jämna ut ekonomiska skillnader mellan könen, utan även hälsan.

Att det förebyggande arbetet likväl som det akuta arbetet runt våld och sexuellt utnyttjande i nära relationer fort-sätter prioriteras är en självklarhet i en region som ska vara bland de främsta. En särskild riskgrupp är personer med funktionsnedsättning.

Själv mordstalen är fortfarande höga i länet. En förbättring har skett vilket framgår av statistiken. Arbetet med självmordspreventionen behöver fortsätta och spridas över alla verksamheter så att personer i riskzonen upptäcks och kan hjälpas i tid. Särskild uppmärksamhet behöver riktas på barn och äldre män. Barnbokslutet för 2019 bör därför särskilt uppmärksamma denna situation kring psykisk ohälsa och självmord.

4.3 Ungas psykiska hälsa

Ungdomsmottagningarna i länets alla kommuner är en viktig resurs för att ge ungdomar stöd på rätt nivå. Det är angeläget att tillgängligheten till länets ungdomsmottagningar ökar och att den samverkan mellan kommunerna och regionen som är beslutad genomförs i samtliga kommuner.

Barn- och ungdomspsykiatrien har haft en kraftig ökning av patienter under flera års tid. Tillgängligheten har även blivit därefter och verksamheten har inte hunnit ställa om, trots organisationsförändringar för att möta det behov som finns. Centralisering av viss verksamhet till Västerås, och förändringar inom specialistpsykiatrien har inte gett effekt.

Istället ökar nu köerna något som också ökar behovet av vård eftersom tidiga insatser uteblir i allt större grad. Situationen som råder är både ohållbar och oacceptabel utifrån ett patientperspektiv. Den akuta situationen måste lösas samtidigt som det förebyggande arbetet tillsammans med kommunerna behöver stärkas. En bättre helhet mellan BUP, barnklinik, primärvård, socialtjänst och elevhälsan måste till för att barn och unga ska kunna få den vård de har rätt till.

En del av problematiken inom BUP är att patienten inte alltid kommer till rätt vårdnivå. I många fall kan enklare samtalsstöd vara lösningen för unga med psykisk ohälsa. Att få ett enklare stöd på en lägre vårdnivå likt elevhälsan eller vårdcentralen underlättar både för patienten och för verksamheten. Att rätt patient kommer till rätt vårdnivå är en viktig nyckel för en vård utan köer.

I flera andra regioner erbjuder även BUP mellanvård, för patienter som befinner sig mellan öppenvård och slutenvård. Vi avsätter medel för att mellanvård även ska erbjudas unga med psykiatriskt vårdbehov i Västmanland.

Trygga barn är kanske den största framtida investeringen samhället kan göra kopplat till psykisk hälsa och välmående men också sysselsättning i form av arbete och utbildning. Den tryggheten börjar såklart i hemmet och för vårdens del inom mödravården och barnhälsovården (BVC).

4.4 Mindre krångel och regelverk för en jämlik primärvård

Primärvårdens uppdrag blir allt bredare och mer standardiserat. Det är både bra och nödvändigt att primärvården byggs ut. Kan vårdcentralerna öka sin kapacitet löses även andra delar i vårdkedjan.

Men utveckling av primärvården är i Moderaternas och Kristdemokraternas mening inte detsamma som utvidgning av uppdrag och regelverk. M och KD vill göra primärvårdens regelbok enklare och mindre betungande än vad den är idag. Att fler verksamheter eller kompetenser ska in under ett och samma tak tror vi skapar fler problem än lösningar.

Vi vill istället göra det enklare att öppna mindre vårdcentraler där avtal eller LOV (Lagen om valfrihet) finns som komplement. På mindre enheter kan även andra profes-

sioner som distriktssköterskorna få ökade och tydligare arbetsuppgifter.

Fysioterapi är ett tydligt exempel där helhetssyn på patienten även kan uppnås genom avtal, utan att fysioterapeuten är i samma lokal som vårdcentralen. Därför vill vi återinföra LOV för fysioterapeuter inom primärvården. Vi vill ge fysioterapeuterna möjlighet att själva driva sin verksamhet i nära samarbete med primärvården. Andra områden kan exempelvis vara mödravård, psykolog och kurator.

Geriatrisk, det vill säga kunskap om den äldre människans sjukdomar, är en bristspecialitet såväl i Region Västmanland som i övriga landet. På sjukhusen i Västmanland finns geriatriker som tar hand om de mest sjuka äldre när de behöver sjukhusvård. När äldre är färdigbehandlade vid något av våra fyra sjukhus, har de ofta kvar behovet av kontinuerlig vård. Den ges av kommunens hemsjukvård och genom besök av primärvården.

Antalet äldre i befolkningen ökar så ökar även behovet av geriatrisk kompetens. Det vore önskvärd om geriatrisk kompetens fanns på vårdcentralerna i högre utsträckning än vad som idag är fallet.

4.5 Patienter ska vara med och utveckla vården

Svensk vård är fantastisk när det gäller att bota, så även den västmanländska, men när det gäller habilitering, rehabilitering och den palliativa vården finns det fortsatt stora brister. Idag finns ingen sammanhållen rehabiliteringskedja för personer med kroniska sjukdomar. Det är bra att palliativ vård för barn ska startas under 2019, vilket bland funnits med bland fd Allians för Västmanlands förslag.

Det är lätt att patienter som inte längre befinner sig i akut behov av behandling prioriteras ned när resurserna är knappa. Det är att tänka alltför kortsiktigt, de ekonomiska vinsterna med en god rehabilitering och habilitering finns på lite längre sikt för regionen.

Vi tror att det finns en stor potential i att förbättra vården för dessa personer. Dels genom att involvera patienterna mer via e-hälsotjänster, dels genom hjälp till självhjälp och att bättre ta tillvara de resurser och kunskaper civilsamhället erbjuder olika patientgrupper. Men det handlar också om att prioritera mer resurser till den här gruppen patienter, till exempel när det gäller eftervård för stroke och cancer.

För att utveckla och förändra vården mot en mer jämlik vård är det viktigt att patienterna görs mer delaktiga. Både patienterna och sjukvården har mycket att vinna på att patienters och närståendes engagemang och kunskap bättre tas tillvara. Etablerade tanke- och arbetssätt förändras och leder till en kulturförändring när patienter och närstående blir medskapare i hälso- och sjukvården.

Förslag till beslut:

- att införa valfrihet för fysioterapeuter inom primärvården
- att aktivt verka för att erbjuda ett företagsklimat som främjar etablering av vård och omsorgsföretag
- att två miljoner kronor anslås i budgeten för uppstart av mellanvård inom BUP
- att säkerställa jämlik tillgång för ungas psykiatriska vård i länet
- att 1,5 miljoner kronor anslås i budgeten för att säkerställa fortsatt arbete med suicidpreventionen

5. Målområde ”En effektiv verksamhet av god kvalitet”

5.1 Vård att lita på

Moderaterna och Kristdemokraterna prioriterar satsningar som leder mot bättre vårdkvalitet och högre tillgänglighet för patienter och invånare. Alla västmanlänningar har på samma sätt som invånare i andra län rätt till rätt vård inom rätt tid.

Sedan den nationella kö-miljarden försvann ser vi en mycket oroande utveckling med allt längre vårdköer och sämre tillgänglighet inom flera verksamheter. Vårdköer och väntan gör ingen patient gott och tiderna för vårdgaranti används mer som förväntad väntetid än det tak som det är tänkt.

Fd Allians för Västmanland har tidigare föreslagit regionen ska införa egna och skärpta regler för vårdgarantin, 0, 7, 40, 60 istället för det nationella regelverket om 0, 7, 90, 90. Som situationen nu ser anser vi det vara en stor framgång om regionen i närtid orkar nå upp till de nationella målnivåerna vad gäller vårdgarantin. Vi förutsätter att de statliga pengar som finns avsatta för en prestationsbaserad och förbättrad kömiljard även kommer Västmanland till del med målsättning om minst 27 miljoner kronor/år.

Väntan och ovissheten om vad som händer kräver mycket av patienten. Kontakten med vården är snarig och otillgänglig. M & KD vill därför stärka stödet för patienter med stora behov och deras anhöriga och har därför motionerat om patientlotsar. Patientlotsen kan vara den fasta vårdkontakten som ger trygghet i vårdkedjan. Under våren biföll fullmäktige vårt förslag.

Psykiatri i Västmanland brottas med en rad problem. Under många år har psykiatri fått tillskott i form av statsbidrag och extra bidrag från regionstyrelsen. Trots det kvarstår problem med växande köer och bristande tillgänglighet. Att lösa bemanning och minska andelen hyrpersonal i psykiatri är avgörande för att ge befolkningen vård i tid till god kvalitet. Detta gäller såväl vuxen- som barn- och ungdomspsykiatri.

Vi föreslår även att den rättspsykiatriska kliniken utvecklas till ett rättspsykiatriskt centrum. Det bör ske i nära samarbete med Centrum för klinisk forskning och Region Uppsala.

Hittills har minoritetsstyret inte lyckats föreslå en ny ordning för organisation av barnmorskor och mödrahälsovården inom primärvården, vilket är nödvändigt för att stärka patientsäkerhet och tillgänglighet. En ny organisation behövs också för ökade möjligheter att handleda blivande barnmorskor. Patienter ska ha möjlighet välja barnmorska utan att byta vårdcentral och barnmorskor ska kunna bedriva verksamhet i egen regi. Familjecentralerna blir en naturlig plats för att stärka och utveckla samarbete mellan barnhälsovård och mödrahälsovård.

För att öka tillgängligheten och stärka den ekonomiska styrningen föreslår vi att någon verksamhet inom specialistvården upphandlas, vårt förslag är ögon- eller hudkliniken.

5.2 Vårdens mångbesökare

De mest sjuka äldre är en patientgrupp som är extra viktig att värna om. Äldre som är drabbade av flera olika sjukdomar spenderar ofta långa, ibland onödigt långa, vistelser på sjukhusen. De är ofta återkommande patienter där återinlägningsgraden är hög. Den mobila vården liksom ny digital teknik kan bli särskilt betydelsefull för personer med kroniska åkommor och som ofta besöker vården. Med hjälp av digital teknik där patientens symptom och kontrollerade vården kan registreras kan det sedan räcka med att träffa läkaren via telefon.

Diabetes är ett område med särskilt stark digital utveckling. Flera projekt pågår i landet med utveckling av virtuell vård för unga diabetiker. Vi anser att Region Västmanland ska vara öppna för att pröva lösningar utvecklade inom andra regioner. Diabetesvården för unga vuxna är ett sådant område vi särskilt vill lyfta fram.

Sjukhusen i Västmanland har fått nationella utmärkelser flera år i rad för sina snabba och effektiva insatser till personer som drabbas av en stroke. Stroke är dock en sjukdom som påverkar den drabbades fortsatta liv och därför är den efterföljande rehabiliteringen viktig.

Förslag till beslut:

- att avsätta 2 miljoner kr för patientlotsar
- att upphandla ögon/hud-klinikerna
- att inrätta en digital vårdcentral för unga vuxna diabetiker
- att inrätta rättspsykiatriskt centrum i samarbete med Region Uppsala

5.3 Vård på rätt nivå och närmare hemmet

Vård i hela länet handlar i första hand om en väl utbyggd primärvård som svarar mot patienters och befolkningens behov. Men det handlar också om närhet till specialistvård som kan ges på sjukhus eller i vissa fall i hemmet.

Länsdelssjukhusen är en viktig resurs som vi vill utveckla. Att se till länsdelssjukhusens kompetensområden och utveckla dessa ger inte bara närhet till vård, det gör också sjukhusen mer attraktiva som arbetsplatser och möjligheten att rekrytera och behålla personal förenklas.

Den mobila vården ska utvecklas ihop med andra delar av vården för att optimera resurserna. Vi är positiva till det arbete som redan pågår mellan den mobila familjeläkaren och psykiatri. Vi vill därför se en utveckling av den mobila hemvården gemensamt med AH-team och mobil familjeläkare. I ett första steg borde dock den mobila familjeläkaren kunna skriva in patienter till vårdavdelning utan att passera akuten. Vi anslår därför fyra miljoner kronor för att utveckla den nära vården inklusive AH-team.

Förslag till beslut:

- att den mobila familjeläkaren ges möjlighet att skriva in direkt till vårdavdelning
- att medel anslås för palliativ vård i hemmet för barn
- att utreda hur den mobila familjeläkaren ytterligare kan bistå psykiatrins patienter
- att anslå fyra miljoner kronor för att utveckla den nära vården inklusive AH-team

5.4 Omställning för att klara hållbarhet och framtidens vård

Region Västmanlands fastighetsbestånd är i skriande behov av förnyring. Samtidigt påverkar ny teknik och nya läkemedel vårdens processer och därmed lokalbehovet i allt större utsträckning.

Region Västmanland har med anledning av byggnation av de nya sjukhusbyggnaderna i Sala, Västerås och Köping goda möjligheter att förändra processer och ta det digitala kliv som är nödvändigt för att klara framtidens bemanning och tillgång till sjukvård. I samband med byggnationer liksom rivning ska Regionen också ställa om till en än mer klimatsmart verksamhet.

Inför byggnation av akutsjukhuset i Västerås bör lokalbehovet noga prövas mot att istället utnyttja digital teknik och vårdbesök på annan plats än på sjukhuset. Det är bra att det ska beslutas om en fastighetsutvecklingsplan vilket fd Allians för Västmanland tidigare efterfrågat för att få en mer komplett bild av investeringsbehovet. Prioriteringar kommer bli nödvändiga.

En handlingsplan för digitalisering har antagits av Regionstyrelsen. M och KD anser att arbetet ska kompletteras med mätetal som visar hur nya arbetsprocesser och IT-system påverkar ekonomi samt behovet av bemanning.

Alldeles för ofta leder nya IT-lösningar till att vårdens personal snarare får ett merarbete och mer komplicerade arbetsmoment än en förenkling. Hur uppdatering av IT-system och införande av nya lösningar ska gå till behöver struktureras bättre för att redan hårt belastad personal inte ska få en ännu svårare situation.

Cosmic är journalsystemet som används inom Region Västmanland liksom flera andra regioner. För att hålla nere driftkostnader, för effektivt utnyttjande av bristkompetenser och för att på ett bättre sätt sprida väl fungerande exempel behöver samarbete mellan Cosmic-användarna stärkas.

Det är inte bara digitaliseringen som ger nya perspektiv och förutsättningar för framtidens vård. Forskning, nya mediciner och behandlingsmetoder skapar också förutsättningar för vården att behandla fler diagnoser. Men det kräver också hälsoekonomiska avväganden och underlag för att ge vägledning till beslut.

Förslag till beslut:

- att förnya och arbetsmiljösäkra processen för införande av ny digital teknik
- att Region Västmanland utreder och kartlägger kostnader och konsekvenser för införande av Cosmic för samtliga kommuner i länet
- att Region Västmanland ska vara innovativa och öppna för nya digitala vårdtjänster, identifiera behov där andra har lösningar
- att stärka samarbetet med andra regioner gällande upphandling, drift och support inom IT
- att upphandla en verksamhet inom öppna specialistvården.

Förslag till beslut:

- att Region Västmanland aktivt verkar för att en tandhygienistutbildning startar i Västmanland
- att högre krav ställs på kostverksamhetens beslutsunderlag inklusive dialog med sjukvården

5.5 Våra bolag och gemensamma verksamheter

Folktandvården Västmanland AB (FTV) är ett av regionen helägt bolag som bedriver allmäntandvård och sjukhus-tandvård i länets samtliga kommuner. Det förebyggande arbetet med en god munhälsa är och blir en allt viktigare del i FTV:s arbete. Det syns i det arbete som riktas mot förskoleklass, skola och äldreomsorg, något som skapar goda förutsättningar för fler att se värdet av en god munhälsa. Bemanning av i synnerhet tandhygienister är ett av bolagets största problem. M/KD anser därför att Region Västmanland ska vara särskilt aktiva och pådrivande i att en utbildning för tandhygienister ska starta i Västmanland.

Svealandstrafiken AB är ett samägt bussbolag för kollektivtrafik i Örebro och Västmanlands län. Kost och ambulansverksamheten finns i samarbeten med andra län inom Mälardalen. M & KD är positiva till samarbeten över länsgränser, och ser det som en nödvändighet för att få så mycket verksamhet som möjligt för skattebetalarnas pengar. Samägande och gemensamma verksamheter ställer dock särskilda krav på ledning och styrning.

Kostverksamheten har i uppdrag att tillaga och leverera patientmat. Måltiden är en viktig del av en sjukhusvistelse. Den ger energi och näring och bör vara den del av sjukperioden vid sjukhuset som mest känns hemmavan. Då är det viktigt att det också märks och känns igen i matens kvalitet, presentation och servering.

Kostverksamheten har haft några goda år av uppmärksamhet och vunna priser. Det är ett gott betyg på verksamheten och som gjort att vårt koncept ses som ett föredöme för flera andra landsting och regioner. Dock finns ett alldeles för stort ekonomiskt underskott. Vi har ifrågasatt införandet av Fleximat som gjorts utan ordentligt underlag och konsekvensbeskrivningar.

6. Målområde ”Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare”

6.1 Nuläge

Region Västmanland står inför stora och många utmaningar när det gäller den framtida kompetensförsörjningen. Behovet av välfärdstjänster förväntas öka i snabbare takt än vad skatteunderlaget gör och ett stort problem är att det är svårt att hitta den arbetskraft som behövs för att klara våra gemensamma, framtida välfärdsbehov i Västmanland. Detta gör att Region Västmanlands största utmaning idag och i framtiden är att vara en attraktiv arbetsgivare. Ett stort fokus måste läggas på att rekrytera och behålla personal.

För att bli en attraktiv arbetsgivare krävs det att personalen får bättre arbetsvillkor än vad de har idag. Det handlar naturligtvis om en rättvis lönesättning, kompetensutveckling och möjligheten till att göra lönekarriär, men också om att kunna påverka sina arbetstider och sin arbetsmiljö, att få möjlighet att få ta ansvar och påverka sin arbetssituation.

6.2 Kompetensförsörjning

Sedan 2018 har Region Västmanland en kompetensförsörjningsstrategi. Region Västmanland ska ha ett kompetensförsörjningsarbete som utgår ifrån verksamhetens behov och mål. Arbetet måste ske långsiktigt.

För att kunna möta utmaningen med kompetensförsörjningen måste hela kompetensförsörjningskedjan fungera, från grundutbildningen till läkarnas vidareutbildningar.

Sveriges yngre läkares förening (SYLF) har gjort en kartläggning över antalet AT-platser och väntetiderna för att få påbörja AT. I Västmanland finns lika många AT-platser 2018 som 2015 och medelväntetiden för läkarstudent att få en plats var över 12 månader. Västmanland placerar sig på topplistan av regioner med längst väntetid för AT-placering och har sett till befolkningen få AT-platser.

Väntetiderna för allmäntjänstgöring är en nationell och regional flaskhals i läkarens vidareutbildning vilket fördröjer möjligheter att påbörja specialisttjänstgöring och påverkar vårdens långsiktiga möjligheter till kompetensbemanning. De långa väntetiderna orsakas till del av bristen på handledare. För att öka tillgången till handledare och korta väntetiderna till AT avsätter vi i budgeten 1 mkr.

När ST-läkarna gör sin del av utbildningen i allmänmedicin på vårdcentral i länet, måste den delen av utbildningen förläggas på en väl fungerande vårdcentral, som kan erbjuda bra handledare och som inte ser ST-läkarens närvaro som en möjlighet till att fylla önskade läkarvakanser.

Region Västmanland ska arbeta tillsammans med lärosätena för att påverka utbildningen efter sjukvårdens behov, både sett till omfattning och dimensionering av utbildningsplatser. Utvecklingen med längre introduktionstider och introduktionsår måste brytas. De som utbildar sig till

sjuksköterska skall snabbt kunna börja och arbeta i vården. Region Västmanland måste bli bättre på att erbjuda praktik och VFU-platser inom Västmanland så att färre behöver lämna regionen för att göra sin praktik.

6.3 Karriärmöjligheter inom vården

Vi har länge arbetat för att det skall inrättas tydliga karriärstegar för yrkesgrupper som t ex sjuksköterskor, undersköterskor, psykologer och paramedicinskt utbildad personal. Detta arbete har till viss del påbörjats med kompetenstrappan. Det arbetet måste ständigt utvecklas för att vi skall vara en attraktiv arbetsgivare.

Personal med hög kompetens som har arbetat många år hos Region Västmanland utgör ryggraden i vår verksamhet. Dessa ska premieras för sin lojalitet, kompetens och uppmuntras till att fortsätta arbeta hos regionen. Vid vidareutbildning eller utökat ansvar skall det synas i lönekuvertet.

För att kunna erbjuda vård som är effektiv och som når framgångsrika resultat är det viktigt med bra ledarskap. Satsningar på ledarskapsutbildningar bör därför särskilt lyftas fram. Ett bra ledarskap ger också bättre arbetsmiljö och goda förutsättningar för nöjda medarbetare, något som är viktigt i arbetet med att göra Region Västmanland till en attraktiv arbetsgivare både i nutid och i framtid. Chefsrollerna i regionen behöver utvecklas, inte minst gäller det hur löne- och utvecklingssamtal sker mellan lönesättande chef och anställd. Alla anställda ska ha personliga karriärplaner.

6.4 Minska beroendet av hyrpersonal

Att arbeta inom hälso- och sjukvården är bland de viktigaste man kan göra, men alla upplever inte uppskattningen. Resultatet är att stora personalgruppen väljer att ta en anställning som hyrsjuksköterska eller hyrläkare för att få upp lönen och förbättra arbetsvillkoren. Västmanland ligger högt i riket sett till hur stor del andel av personalkostnaderna som hyrpersonalen står för. Kostnaderna 2018 för hyrpersonal inom Region Västmanland var 233 miljoner kronor. Aldrig tidigare har kostnaderna för hyrpersonal varit så höga.

Att minska beroendet av hyrpersonal kommer kräva att Region Västmanland blir en mer attraktiv arbetsgivare där det går att göra lönekarriär. Det är inte en acceptabel situation som råder idag där nyexaminerade sjuksköterskor kan tjäna mer än sjuksköterskor som arbetat flera år inom regionen. Regionens medarbetare bör ha större möjligheter än hyrpersonalen att påverka sina tjänstgöringstider.

Vi har under lång tid påtalat behovet av helgtjänstgöringstjänster, ett arbete som nu har påbörjats och som beräknas minska beroendet av hyrpersonal.

6.5 Hot och våld

Antalet rapporter om hot och våld inom vården var 2018 226 stycken vilket är i nivå med de fem senaste åren. Detta är lågt med tanke på att ordningsvakterna rapporterar åtta ordningsstörande händelser per dygn enbart på Västerås sjukhus.

I revisionsrapporten "Region Västmanlands arbete med att motverka hot och våld mot anställda och framkom att 94% av vårdens medarbetare har kännedom om att hot och våld har förekommit på deras arbetsplatser under de senaste 12 månaderna. Av de respondenter som deltog i undersökningen hade 50% utsatts för hot i sin yrkesutövning mer än en gång under de senaste 24 månaderna.

Sett till detta är mörkertalet stort, fler utsätts för hot och våld än de som rapporteras. Region Västmanland skall vara en trygg plats både för patienten och för personalen och det skall råda en nolltolerans mot hot och våld. Den säkerhetspersonal Region Västmanland anlitar skall ges tillgång en stabil kommunikationslösning i form av RAKEL vilket skulle underlätta både samverkan. Framförs behovet av verksamheten ska antalet ordningsvakter öka.

6.6 Sjukfrånvaro och arbetsmiljö

Fram tills 2017 ökade sjukfrånvaro i regionen. Den avstannade 2017 och under 2018 har ytterligare en liten minskning skett. Sjukfrånvaron varierar dock mellan regionens olika förvaltningar där Västmanlands sjukhus sticker ut negativt. En djupare analys om sjukfrånvaron behöver göras, till exempel vad som kan härledas till arbetsmiljörelaterade faktorer.

För att stärka regionen som arbetsgivare vill vi inrätta en visselblåsarfunktion. Det innebär en kanal och rutiner för att kunna anmäla missförhållanden på arbetsplatsen anonymt. Det kan handla om mobbning, sexuella trakasserier, arbetsmiljöproblem med mera.

6.7 Rätt kompetens på rätt plats

En stor del av vårdpersonalens arbetstid går åt till administration. En del av dessa processer är nödvändiga och andra går att antingen ta bort eller lösa med andra metoder eller tekniska lösningar. Genom att använda smarta digitala lösningar skulle läkaren istället kunna lägga mer tid på patienterna. Automatiserad och integrerad rapportering skall prioriterats inom Region Västmanland. Onödiga administrativa krav och regler skall genomgående ses över i syfte att minska.

All Region Västmanlands personal skall få arbeta utifrån sin kompetens och utbildning. Sjuksköterskor kan avlasta läkare som i sin tur kan avlastas av fysioterapeuter, undersköterskor, medicinska sekreterare och anställda inom samlad service.

6.8 Nöjd uppdragstagarindexet

Det uppsatta målvärdet för målet "regionen ska vara en professionell arbetsgivare" nåddes inte under 2017 och ingen ny mätning har gjorts för 2018. Målet riktar sig mot de vårdcentraler som finns kopplade till regionen genom avtal med Vårdvalet. Resultatet från 2017 var att de privata vårdcentralerna var mer missnöjda än de offentligt drivna. Sannolikt finns en frustration kopplat till

de orättvisa ekonomiska förutsättningarna när det gäller ersättningssystemet mellan de privata och de offentligt drivna vårdcentralerna.

Skatteverkets har fastslagit att undantaget för momsplikt på hälso- och sjukvård inte ska gälla för uthyrning av hälso- och sjukvårdspersonal. Det är inte säkert att Skatteverkets nya momstolkning är den korrekta och beslutet har överklagats men skulle det bli verklighet betyder det att både privata och offentliga vårdgivare ska betala moms när de hyr in personal.

Regioner och kommuner har särskild rätt till ersättning för moms, men den möjligheten har inte privat drivna vårdföretag. Konsekvensen blir kostnader som de privata vårdgivarna inte får dra av och som det inte finns marginaler för. Beslutet slår mot kompetensförsörjningen i vården i ett läge när det redan är svårt att rekrytera vårdpersonal och stora delar av vården är beroende av hyrpersonal.

I regeringens januariavtal med Centerpartiet och Liberalerna slås fast att likvärdiga villkor ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare vad gäller ekonomiska villkor. Detta beslut går stick i stäv med den ambitionen. Vi förutsätter därför att regeringen och riksdag agerar för att säkerställa likvärdiga villkor mellan privata och offentliga vårdgivare. Om inte detta sker måste Region Västmanland agera för att säkerställa att privata och offentliga verksamheter har likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Förslag till beslut:

- att ett antibyråkratiseringsråd skapas i syfte att minska den administrativa bördan och regelkrånglet för personalen
- att en visselblåsarfunktion startas i syfte att underlätta rapportering om missförhållanden på arbetsplatsen
- att Region Västmanland skall utreda hur stor andel av sjukfrånvaron som kan härledas till arbetsmiljön
- att Region Västmanland skapar möjligheter för regionens medarbetare att göra lönekarriär
- att Region Västmanlands ska vara oberoende av hyrpersonal enligt SKL definition senast under år 2020
- att Region Västmanland skall göra en genomlysning av administrativa krav och regler i syfte att minska den administrativa arbetsbördan för regionens personal

Förslag till beslut:

- att 1 miljoner kronor reserveras i budgeten för att öka antalet AT-handledare och korta väntetiderna till AT
- att den bevakningspersonal regionens anlitar skall ha tillgång till RAKEL
- att likvärdiga ekonomiska förutsättningar skall gälla för offentliga samt privata vårdgivare i Västmanland
- att 6 miljoner kronor reserveras under oförutsett för eventuell kompensation för ny moms, hyrpersonal
- att anslå 15 miljoner kronor för insatser inom arbetsmiljö och lönepolicy

7. Målområde ”En stark och uthållig ekonomi”

7.1 Skatter

Region Västmanlands verksamhet är omfattande. Kostnaderna uppgår till över 10,2 miljarder per år som i allt väsentligt finansieras via skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning samt verksamheternas avgifter och finansiella intäkter. Intäkterna uppgår enligt budgetförutsättningarna till 10,5 miljarder kronor.

Västmanlänningarna betalar via skattsedeln regionen 10:88 per intjänade 100 kronor. Skatteintäkterna uppgår till 6,7 miljarder kronor. Totalt får regionen in 8858 miljoner kronor i skatter och generella statsbidrag. De riktrade statsbidragen uppgår till cirka 300 miljoner kronor.

Förslag till beslut:

- att skattesatsen fastställs till 10:88

7.2 Kostnadsutveckling

Den verksamhet som bedrivs är omfattande och spänner över västmanlänningarnas hela liv. Hälso- och sjukvård svarar för 80% av regionens kostnader. Andra områden som regionen ansvarar för är kollektivtrafik, vissa utbildningsinsatser, kultur samt regionalt utvecklingsarbete av olika slag.

Ekonomiskt står Region Västmanland inför stora utmaningar under de kommande planperioderna. Under de närmaste 10 - 14 åren ska regionen investera över 15 miljarder kronor i fastigheter, teknisk utrustning och för att säkra befintlig infrastruktur.

Samtidigt har de senaste fem åren investerats 1,5 miljarder kronor i olika projekt för att förbättra Region Västmanlands verksamheter. Tyvärr kan detta inte utläsas i vare sig minskad eller stärkt produktivitet, minskade sjukskrivningar eller minskat underskott.

Kärnverksamheten i form av hälso- och sjukvård redovisar underskott. Kostnadsutvecklingen är högre än ramuppräkningsarna. Sjuktalen oroande höga. Regionen har problem med att klara vårdgarantier av olika slag vilket har fått följd att många västmanlänningar får vänta på vård och behandling eller tar hjälp andra vårdgivare.

I takt med att mångåriga, mycket erfarna medarbetare går i pension har regionen svårigheter att rekrytera kompetent personal. Det får till följd att redan höga hyrpersonalkostnader riskerar att öka ytterligare. Sjuktalen är relativt höga och produktiviteten minskar. Samtidigt ska regionen som arbetsgivare klara av att konkurrera med andra vårdgivare med löneökningar, krav om minskad arbetstid och en bra arbetsmiljö.

Befolkningen i länet ökar samtidigt som antalet äldre blir allt fler. I takt med att nya behandlingsmetoder, ny medicinteknisk utrustning och nya läkemedel kan regionen utveckla vården till nytta för västmanlänningarna men det innebär oftast även att kostnaderna stiger.

Regionens bokslut visar på ett ”stabilt” positivt resultat. Det beror framför allt på ett starkt finansiellt resultat och ökade statsbidrag. Från Moderaternas och Kristdemokraternas sida redovisar i budget 2020 och plan 2021 - 2022 de åtgärder som vi anser är nödvändiga för att trygga utvecklingen för regionen och att Region Västmanland inför en inte alltför avlägsen framtid skall kunna säga att vården i Västmanland är bland de bästa i landet.

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) varnar i sin prognos över de kommande åren för en tydlig avmattning i den globala handeln, försvagning av den svenska konjunkturen och en försvagning av utvecklingen av arbetade timmar. Prognosunderlaget från SKL har varit styrande i vårt budgetarbete vad gäller skatteintäkter och LPIK.

Vår budget utgår från de krav som följer av en god ekonomisk hushållning. Det innebär att regionen varje år måste redovisa ett positivt resultat motsvarande två procent av intäkterna från skatter och statsbidrag. Det motsvarar: år 2020 177 miljoner kronor, år 2021 182 miljoner kronor och 2022 188 miljoner kronor.

Förslag till beslut:

- resultatmålen fastställs till 2020 177 miljoner kronor, år 2021 182 miljoner kronor och 2022 till 188 miljoner kronor

Inom ramen för arbetet med "Ekonomi i Balans" har uppgiften varit att föreslå kostnadsreduceringar under perioden 2020-2022 på 400 miljoner kronor, varav 100 miljoner kronor avser Västmanlands sjukhus under 2019. Vi har under flera år påpekat vikten av att regionens kärnverksamheter måste hålla budget och att framtida utmaningar kommer att kosta stora resurser. Vissa av förslagen kommer vi att ställa oss bakom. Andra förslag ogillar vi och kommer aktivt att motsätta oss. Det är till exempel förslag som riskerar att leda till fördröjningar i vårdkedjan. Därutöver redovisar vi i budgeten andra förslag som enligt vår mening främjar möjligheterna att nå en budget i balans.

Vi delar inte förvaltningens slutsats att effektiviseringsarbetet leder till att behovet av köpta tjänster minskar. I vårt alternativa förslag redovisar vi bland annat att den regiondrivna primärvården bolagiseras och nedläggning av hälsocenter.

Vi anser att vissa av förslagen inte är möjliga eller önskvärda och berör regionens förhållande med andra partners såsom ideella organisationer, statliga myndigheter, kommuner och regioner. I takt med en utveckling som innebär att allt mer av uppgifter flyttas ut på primärvården är det samtidigt viktigt att resursfördelningen till primärvården säkras.

Vi har tidigare föreslagit anställningsstopp för administrativa tjänster vid staber och ledningsgrupper. Vi har även föreslagit stopp för investeringar som inte ger tydliga och breda effektiviseringar. Dessa förslag återfinns inte i Regionkontorets redovisning vilket vi anser är en nödvändig åtgärd. Vi anser att betydande effektiviseringar och kostnadsreduceringar kan hämtas hem genom att regionen i samarbete med omkringliggande regioner gemensamt organiserar flera av de uppgifter som regionerna idag var och en svarar för såsom lönehantering, IT-service och fakturering.

Vi delar inte förvaltningens inställning att det leder till minskade driftkostnader (generellt) att utföra tjänster med egen personal framför att köpa tjänster via entreprenörer. Vi föreslår att den verksamhet som avser barer och café-verksamhet vid Västmanlands sjukhus läggs ut på entreprenad i en sammanhållen funktionsupphandling.

Beträffande kostnadsreduceringar inom området politik

avser vi att vid behandlingen av förslagen i EIB att föreslå neddragningar såsom att regionstyrelsens utskott och invånardialog läggs ner.

Problemet med vårdköer berörs marginellt i förslagen om Ekonomi i Balans. Enligt vår mening leder de till omfattande merkostnader för verksamheten (27 miljoner kronor). Inte heller redovisas möjliga effekter av att minska omfattningen och kostnaderna av sent avbokade besök. Av budgetförutsättningarna framgår att Västmanlands sjukhus ska vara oberoende av hyrpersonal (-100 mkr) i oktober 2019. Det är en förutsättning för budget och plan 2020 - 2022. Oavsett om målet nås eller inte så finns en kvarvarande obalans kvar vad gäller ram och utfall på cirka 120 miljoner kronor. Vi har i vårt förslag tillfört extra medel i ram för Västmanlands sjukhus.

Våra övriga ställningstagande med anledning av EIB avser vi att redovisa under hösten i den beredningsprocess som regionens politiska ledning beslutar om.

Vi anser att ett omfattande arbete behöver göras för att se över avgiftssystemet i regionen, vad avser strukturer, nivåer och vad som avgiftsbeläggs eller inte. I vårt förslag finns några exempel på förslag (avgift för sena avbokningar) som dels ger mer intäkter men som samtidigt påverkar positivt verksamheternas möjligheter att leverera vård i tid. Det är avgift i samband med färdigbehandling vid ambulansutryckning, avgift för sena avbokningar och jouravgift.

Förslag till beslut:

- att avgifter införs för sena avbokningar, färdigbehandling av patienter i samband med ambulansutryckning samt jouravgift, i budgeten redovisad till 2 miljoner kronor.

I samarbete med andra regioner i vår närhet finns stora effektivitetsvinster att hämta genom att tillsammans med andra svara för uppgifter som alla idag var och en utför. Det kan till exempel vara fråga om lönehantering, fakturering och IT-service.

Genom en större trohet till avtal med leverantörer kan betydande kostnadsminskningar vad avser material och tjänster göras. Produktiviteten är enligt vår mening låg på många håll i regionen. Men relativt enkla åtgärder kan produktiviteten höjas. Exempelvis genom att minska de administrativa uppgifterna för vårdande och behandlande personal så frigörs mer tid som kan användas för patientinriktat arbete.

Vi anslår 15 miljoner kronor till en särskild satsning för att kapa vårdköerna. Tre tusen patienter i olika vårdköer leder till ökade kostnader för verksamheterna som vi uppskattar till 27 miljoner kronor. Vi anser att Västmanlands sjukhus har alla möjligheter att öka intäkterna genom att sälja vård till andra landsting inom bland annat de specialiteter som nationellt har utmärkt och har därför tagit upp en intäkt av 20 miljoner kronor under Västmanlands sjukhus.

Förslag till beslut:

- Västmanlands sjukhus intäkter ökas motsvarande 20 miljoner kronor som en följd av ökad försäljning av vård
- 15 miljoner kronor avsätts för insatser att minska vårdköerna
- arbetet med att avveckla hälsocentra inleds under 2020, med helårseffekt från och med 2021

7.3 Investeringsbudget

Vad avser investeringsbudgeten så motsätter vi oss några projekt som under året redovisats. Vi anser även att en ny prioritering behöver göras vad avser tidigare beslut till exempel uppförande av låsbara cykelställ, utökning Bigarrå och kraftstationer. Det får till följd att vi föreslår att ramen för investeringar totalt reduceras med 20 miljoner kronor respektive år.

Investeringsramar				
Belopp i miljoner kronor	Budget 2019	Ram 2020	Ram 2021	Behov 2022
Inventarier och utrustning	194	210	190	190
Byggnadsinvesteringar	326	340	220	220
Tillkommande akutsjukhuset		192	212	183
Investeringar totalt	530	742	622	593

7.4 Lån

Vi instämmer i förvaltningsskrivelsen beträffande behovet att utöka låneramen, innebärande att checkräkning-/kontokredit höjs till 1 000 miljoner kronor 2020-2022.

Förslag till beslut:

- att låneramen fastställs till 600 miljoner kronor respektive år
- att checkräknings-/kontokredit fastställs till 1000 miljoner kronor

Förslag låneramar				
Belopp i miljoner kronor	Budget 2019	Ram 2020	Ram 2021	Behov 2022
Checkräkningskredit/kontokredit	500	1000	1000	1000
Låneram	600	600	600	600
Investeringar totalt	1100	1600	1600	1600

8. Resultatbudget

	Utfall	Budget	Kalkyl	Kalkyl	Kalkyl
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Verksamhetens intäkter	1 627	1 637	1 699	1 751	1 802
Verksamhetens kostnader	9 497	9 706	10 001	10 259	10 554
Avskrivningar	303	305	325	340	355
Verksamhetens netto-kostnader	-8 173	-8 374	-8 627	-8 848	-9 107
Skatteintäkter	6 291	6 475	6 685	6 886	7 138
Generella statsbidrag och utjämning	1 960	2 096	2 172	2 231	2 278
Verksamhetens resultat	77	197	231	269	309
Finansiella intäkter	242	94	94	94	94
Finansiella kostnader	104	118	148	180	214
Resultat efter finansiella poster	215	172	177	182	188
Nettokostnadsutveckling*		2,5%	3,0%	2,6%	2,9%

*Nettokostnadsutveckling 2019 är utifrån utfall 2018.

9. Ramar

<i>Regionersättning i miljoner kronor</i>	Budget	Kalkyl	Kalkyl	Kalkyl
	2 019	2 020	2 021	2 022
Regionstyrelsen som driftnämnd				
Västmanlands sjukhus	4282	4 352	4 494	4617
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	848	847	869	894
Verksamhets och ledningsstöd	42	42	42	43
Regionstyrelsen som strategisk styrelse				
Regionkontoret	2 548	2 595	2 647	2 703
<i>varav Vårdval</i>	1 529	1 571	1 612	1 652
<i>varav Kultur och folkbildningsnämnden</i>	84	85	86	88
Kollektivtrafiknämnd	303	324	329	338
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli				
Patientnämnden inkl kansli	6	6	6	6
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	37	37	38	39
Revisionen	5	5	5	5
Summa fördelat till verksamheter	8 071	8 208	8 430	8 645
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	297	320	307	223
SUMMA VERKSAMHET	8 368	8 528	8 737	8 868
Gemensamma kostnader och intäkter	7	98	111	239
SUMMA DRIFTBUDGET (netto-kostnader)	8 374	8 627	8 848	9 107

10. Specifikation av anslaget till regionstyrelsens förfogande

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Budget 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022
Utdelning forskningsfonden	1,0	1,0	1,0	1,0
Omställning och kompetensutveckling	25,0	25,0	25,0	25,0
Personalpolitiska medel	28,9	11,9	11,9	11,9
Fastighetsomställningskostnader	10,0	10,0	10,0	10,0
Utökning kollektivtrafik	17,0			30,0
Nytt akutsjukhus Västerås enbart fas RFP/projekt	10,5	8,3	6,1	
Utveckla VNS och VNA	2,1			
Post doc tjänster	8,7	8,9	9,0	9,0
Cosmic utvecklingsprogram	8,0	14,6	22,0	25,0
Robotdalen	1,5	1,0	0,5	0,5
Lågtröskelmottagning	2,0			
Vårdgarantikontor	2,0	2,0	2,0	2,0
Miljö, klimat, transport	2,0			
Folkhälsa (psykisk hälsa, barn och unga)	3,0			
Nationella riktlinjer (GAP-analyser)		5,0	3,0	1,0
Ökad hyra Sala (Nybyggnation/ombyggnation)				5,4
Kvinnosjukvård, specialist, primärvård förutsatt statsbidrag	8,3			
Psykisk hälsa, förutsatt statsbidrag	27,1			
Goda förutsättningar medarbetare, digitalisering, upphör 2019	21,5			
Patientmiljarden – se god och nära vård	3,7			
Kortare väntetider i cancervården -förutsatt statsbidrag	10,9			
Sjukskrivningsmiljarden – förutsatt statsbidrag	16,5			
Förbättrad tillgänglighet barnhälsovården	3,2			
God och nära vård – NY				
Korta vårdköerna				
Rambudget riktade statsbidrag (förutsatt statsbidrag)		88,2	81,1	19,8
Satsning, minska vårdköerna, utöver statsbidrag		15,0	15,0	15,0
Ökat uppdrag primärvård p g a avslut hälsocenter		3,0	6,0	6,0
Miljöåtgärder		1,0	1,0	1,0
Uppstart, mellanvård BUP		2,0	2,0	2,0
Arbete med suicidpreventionen		1,5	1,5	1,5
Patientlotsar		2,0	2,0	2,0
Utveckla Nära vård och AH-team		4,0	4,0	4,0
AT-handledare		1,0	1,0	1,0
Kompensation hyrmoms, eventuellt		6,0	6,0	6,0
Arbetsmiljö och lönepolicy		15,0	15,0	15,0
Summa reserverat	212,9	226,4	225,1	194,2
Egentligt oförutsett/budgeteringsmarginal	83,8	93,3	81,6	28,5
Summa till regionstyrelsens förfogande	296,7	319,7	306,7	222,7

11. Beslutsförslag - attsatser

1. Utdebitering för år 2020 fastställs till 10,88 kronor per skattekrona.
2. Utdelningen från forskningsfonden för 2020 fastställs till 1 miljon kronor.
3. Ram om 5,2 miljoner kronor till revisorerna 2020 fastställs.
4. Ram om 5,8 miljoner kronor till patientnämnden inklusive kansli 2020 fastställs.
5. Ramen för 2020 års investeringar fastställs till 1 600 miljoner kronor.
6. Planeringsunderlag för investeringar fastställs för 2020 742 till miljoner kronor och för 2021 till 622 miljoner kronor.
7. Styrelsen får i uppdrag att se över investeringsramarna och investeringsbehoven inför planperioden 2020 – 2022.
8. Styrelsen får i uppdrag att se över driftsramarna inför planperioden 2020-2022.
9. Styrelsen får i uppdrag att i enlighet med investeringspolicyn fastställa investeringsplanen för 2020.
10. Styrelsen har under planperioden rätt att nyupplåna, det vill säga öka regionens skulder under planperioden, till 600 miljoner kronor.
11. Styrelsen har under planperioden rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under planperioden.
12. Bankkontokrediterna får uppgå till maximalt 1 000 miljoner kronor.
13. Resultat-, kassaflödes- och balansbudget för 2020 samt planer för 2021 och 2022 fastställs, enligt Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.
14. Förslagen under målområde ”Nöjda invånare i en attraktiv region” antas, enligt Moderaterna och Kristdemokraterna förslag
15. Förslagen under målområde ”En god och jämlik hälsa” antas, enligt Moderaterna och Kristdemokraterna förslag
16. Förslagen under målområde ”En effektiv verksamhet av god kvalitet” antas, enligt Moderaterna och Kristdemokraterna förslag
17. Förslagen under målområde ”Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare” antas, enligt Moderaterna och Kristdemokraterna förslag
18. Förslagen under Målområde ”En stark och uthållig ekonomi” antas, enligt Moderaterna och Kristdemokraterna förslag
19. Anslå 15 miljoner kronor i en särskild satsning för att minska vårdköerna
20. Anslå 2 miljoner kronor för satsning på mellanvårdsplatser inom BUP
21. Anslå 4 miljoner kronor för att utveckla konceptet Nära vård och AH-team verksamheten.
22. Anslå 15 miljoner för satsningar på arbetsmiljö och personal
23. 2020 års ramar samt planer för 2021 och 2022 för förvaltningarna fastställs och styrelsen/nämnderna får i uppdrag att tydliggöra kopplingen mellan uppdrag och ekonomisk ersättning, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.
24. 2020 års ramar samt planer för 2021 och 2022 för övrig verksamhet fastställs, enligt Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.
25. Budget för gemensamma kostnader och intäkter för 2020 samt planer för 2021 och 2022 fastställs, Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.
26. Styrelsen får i uppdrag att vid behov omfördela medel mellan de olika ramarna.
27. Styrelsen får i uppdrag att fördela reserverade medel för satsningar till respektive verksamhet.
28. Styrelsen får i uppdrag att fatta beslut om de medel som inte reserverats i anslaget till styrelsens förfogande.
29. Styrelsen får i uppdrag att identifiera kostnadsreducerande åtgärder på 400 miljoner kronor under planperioden för att uppnå balans vid ingången av 2020.